

Amikor a hályog lehull

Vidor Imre

1. jelenet.

– Szanatóriumi betegszoba –

László, Anna.

László (karosszékekben ül, kötés van a szemén): Tehát ma! Most!

Anna (mellette ül): Igen. De nem szabad izgatottnak lenned! A tanár is mondta.

László: Hát lehet másra gondolnom?

Anna: De mégis... Nem szabad.

László: Adj egy cigarettát! (Anna ad. Rágyújt.) Így. Ez jó. Hány óra?

Anna: Fél tíz.

László: Egy óra talán... Anna! Egy óra!

Anna: Igen. Csak nyugodtan, szívem!

László: Egy óra!... És látni fogok. Mindent. Téged.

Anna: Isten meg fog segíteni.

László: Téged. (Mefogja Anna kezét.)

Anna: Mindent. Az egész világot.

László: Téged!

Anna: Igen.

László: Tizenöt éve. Addig tartott. Az éjszaka. És most virrad. (Csend.) Mikor utoljára láttam, az ég kék volt.

Anna: Most február van. Tél.

László: Ilyenkor az ég szürke. Tudom. Szürke... Azt hiszed, a szürke csúnya? Minden szín szép. Mind. Csak a fekete nem. Az nem is szín. Éjszaka. Vakság. Utálok. Fekete ruhát sem fogok viselni. Soha. Ugye, te sem?

Anna: Ha kívánod...

László: Igen. Az ég most szürke. Tél van. De tavasz lesz. Megint kék lesz az ég. És én látni fogom! Virág lesz. Virágot fogok látni! A színüket. Gyönyörű! Persze... a vak a színeket szereti. Látod: virág sincs fekete. Mert az csúf. Gyász. Csak vak ember találhatta ki a fekete gyászt.

Anna: Vak?

László: Valaki, akinek megvakult fájdalmában a lelke. És feketeség borult rá. Én tizenöt éve vagyok gyászban...

Anna: Ne ilyen szomorú dolgokat beszélj!

László: Igazad van. Látni fogok! [525]

Anna: Elmegyünk utazni.

László: Nem. Minek? Hiszen csak most érkezem majd haza. Az éjszakából. A múltból. Nagyon messziről. Megnézem majd a lakásunkat. Hiszen nem ismerem. Nem is tudnék innen hazatalálni. Még sohasem láttam! A bútorainkat. Az asztalunkat. Az ágyunkat. Téged! Hiszen nem ismerem a feleségemet!

Anna: László!

László: Furcsa, ugye? Tíz éve vagy a feleségem, és ha ma elhagynál...

Anna: László! Nem szabad ilyenre gondolnod!

László: Ha ma elhagynál, nem tudnám holnap megtalálni a feleségemet. Elmehetnél mellettem az utcán, és én nem tudnám, hogy te vagy az.

Anna: Milyen gondolat!

László: Azelőtt nem is gondoltam erre. De most sokszor. Csak a hangod az enyém. A fülemben van. A szívemben. Az arcod...

Anna: Ha majd meglátod az arcomat...

László: De... látom. Most is látom. Az arcodat. A szemedet. A hajad színét. Olyan tisztán látom, mint akkor...

Anna: Tizenhat év előtt. Azóta megváltoztam.

László: Nem. Emlékszel? Az ajtóban álltál. A fejedet kissé oldalra hajtottad. Az arcod! Szép! És a szemed! Gyönyörű a szemed.

Anna: Nagyon régen volt.

László: Régen? Tegnap este. Tizenhat év... Nagy idő pedig.

Anna: Sok.

László: Tizenhat év... Ti láttátok. Nekem az idő megállt.

Anna: Elmúlt. De szép volt, ugye?

László: Nagyon. Akkor. Nyár volt. Milyen nyár! Csupa virág. Körülöttünk. Bennünk. És te! És a sétáink! Emlékszel a sétáinkra? És az erdőre? Milyen erdő volt! Mindig hűs és homályos. Mert olyan vigyázva, olyan rejtelmesen lopózott oda a napsugár, hogy az árnyékot valahogy el ne riassza. Fialat beszédek is voltak az erdőben. És titkos kézszerítések. Talán még csók is...

Anna: Ugyan! Csók!

László: Igaz. Csók? Ajkak csókja? Nem. Isten őrizze! Csak a kezünk csókolta egymást. Remegve. Bátortalanul. És ez volt a szép. De terveztük a jövőt. Bátran. Bizakodva. Szerelmesen. Mi: két gyerek. Aztán a búcsú. A háború. Virágos, dalos vonatok. A front. A lövészárkok. A gránát, amely lecsapott. És az éjszaka. A vakság.

Anna: És én nem hallottam rólad. Semmit, sokáig. Annyit sírtam. Azt hittem, elfelejtettél. Hogy... igen... hogy hűtlen lettél. [526]

László: Szegénykém...

Anna: Akkor halt meg apa. Kishúgoddal árván, egyedül maradtunk. Laura néni vett magához. Oda nem jött hír. De hogy te?... Ma sem bocsátom meg.

László: Én? Összetört, vak ember lettem. Megöregedtem. Nem az idő vénít. Én? Te szép leány voltál. Fiatal. Mit várhattam? Mit kérhettem?

Anna: Mert nem ismertél. Mert akkor nem hitted, hogy van tiszta szerelem.

László: Van. Tudtam. Az erős, egészséges emberek szerelme. Beteg embert, nyomorékot nem lehet szerelemmel szeretni.

Anna: Ne mondd ezt! Nem igaz! Hát nincs önzetlen, önfeláldozó szerelem?

László: Van önzetlenség, és van önfeláldozás. De ez nem szerelem. A szerelem akkor tiszta, ha az, akit szeretünk, ugyanannyit ad nekünk, mint amennyit mi adunk neki magunkból. Mihelyt az egyik többet vagy kevesebbet ad, megszűnik a szerelem. Lesz belőle: erény, bűn vagy áldozat. Én kevesebbet adhattam.

Anna: Ezek csak szavak, László. És üresek. Mert nincs bennük a lelked

László: Azt mondom most, amit akkor éreztem. Amiket akkor gondoltam.

Anna: Amikor első könyved megjelent, csak akkor tudtam meg mindent. És rögtön eljöttem hozzád.

László: És meghallottam a hangodat. Odalett minden okos elhatározásom. Oda a sok józan bölcsesség. Ennyit érnek. Le szerettem volna borulni a hangod elé. És... vakon visszaestem a székre! Szerettelek! Boldog akartam lenni! Amikor a legkevesebb jogunk van rá, akkor áhítjuk legjobban a boldogságot.

Anna: Volt jogod.

László: Így volt. Elfogadtam tőled az áldozatot.

Anna: Nem volt áldozat. Szerettelek. Ezért lettem a feleséged.

László: Mindent neked köszönhetek. Ami lettem. És ami leszek. Mindent. Légy áldott érte!

Anna: Boldog voltam.

László: És soha nem bántad meg? Látod, most, ha meggyógyulok, most majd jóvátehetem, amit ellened elkövettem.

Anna: Nincs mit.

László: Látod, erről eddig sohasem mertem veled beszélni. Amit kaptam tőled, alamizsnának éreztem, amit hálással meg kell köszönni. De most... Mondd, amikor a feleségem lettél, nem haboztál? Nem féltél? Lekötöttem magadat egy vak embernek. [527]

Anna: Akkor? De... Gondolkodtam. Sokat gondolkodtam.

László: Min? Miért? Mondd!

Anna: Mert egykorúak vagyunk. Akkor mindketten huszonöt évesek voltunk. Ezért.

László: Ezért?

Anna: Igen. Mindig azt hallottam, mindenütt azt olvastam, hogy az ilyen házasság nem jó. A nő korábban öregszik, mint a férfi. És ez tíz-tizenöt év múlva bajt okoz.

László: Ostobaság. Biztosan Laura néni mondta.

Anna: Így mondják. Erre gondoltam akkor. Ettől félttem. Nagy harcot vívtam magammal. De...

László: De?

Anna (mosolyog): Hisz tudod. Nagyon szerettelek. És azt hittem... Azt gondoltam...

László (meghatva simogatja): Csacsi vagy! Hiú asszony vagy! Együtt voltunk fiatalok. Együtt fogunk megöregedni. Érted: fogunk! Mindketten még fiatalok vagyunk! Most kezdjük majd csak az életet!

Anna: Igen. Így lesz.

László: Te eddig mártír voltál. Az én mártírom. Az én kegyetlen, hervasztó vakságom mellett telt el a te drága, fiatal életed.

Anna: Nem! Ne mondd ezt! Boldog voltam!

László: Valaki jön...

Anna: Nem hallom. (Feláll.) Majd megnézem. (Elindul, az ajtóhoz megy, kinyitja): Laura néni!

2. jelenet.

László, Anna, Laura néni

Laura: Drága gyerekeim! (Annával, Lászlóval kezet csókoltat magának, és mindkettőt arcon csókolja.) Szervusz! Szervusz! Hogy vagytok? Jaj de szaladtam! Az ország széléről idáig szaladtam. Egészen kifogyott a lélegzetem. Le kell ülnöm. (Leül.) Jaj de izgatott vagyok! Nem volt nyugtom. Ide kellett futni. Hát igaz?

Anna: Igaz, Laura néni.

Laura: Na? És? Hát hogy volt? Mondd hát! Jaj de izgatott vagyok! Ne kínozz hát! Beszélj! Otthon voltam, régi fészkemben. Látogatóban. A Stanci húgomnál. Szegény, ő se gyerek már. Hatvanéves. Ott kapom a te leveledet, Anna. De mesélj hát! Azt hittem, a villám üt belém. Ilyen váratlant! Ilyen hirtelen! Ki hallott ilyet! Rögtön, mindjárt, még tegnap este vasútra ültem. Egész éjjel utaztam. Egész éjjel nem aludtam. De hát mondj már valamit!

Anna: Igen... [528]

Laura: Így jöttem haza. Még otthon sem voltam. Nem is láttam a lakásomat. Talán be is törtek. Talán ki is raboltak. De nem bírtam. Az állomásról idéfutottam. Egyenesen ide. Itt vagyok. És egy szóval se nyugtatod meg aggódó nénédet. Hát szólj már, az Istenre kérek!

Anna: Úgy volt, Laura néni, hogy a szemorvosok kongresszusára egy nagyon híres tanár is eljött...

Laura: Ki? Hogy hívják?

Anna: Dr. Walter.

Laura: Nem hallottam róla. Na, nem baj. Tovább!

Anna: Kenéz doktor elvitte hozzá Lászlót. Hogy nézze meg. És ő megvizsgálta. Azt mondta, meg lehet próbálni műtéttel. Hogy már volt ilyen esete. És sikerült megoperálni.

Laura: Majd nem azt fogja mondani. De tovább! Mondd már!

Anna: Aztán megoperálta. Itt, a szanatóriumban. És azt mondja, hogy eddig minden a legjobban folyt le. Mára ígérte, hogy véglegesen leveszi a kötést.

Laura: Mára? Jaj de izgatott vagyok! És mennyibe került? Képzelem. Mi? És ez a szanatórium? Gondolom. Különben ez mellékes. A fő, hogy sikerüljön. De mi lesz aztán? Mi lesz veled, fiacskám?

László: Velem? Látni fogok. És így meg fogom látni, mi lesz velem.

Laura: Te viccelsz. Az még jó. De hogy fogtok megélni, drágaságom?

László: Ahogyan eddig.

Laura: Talán költő akarsz maradni?

László: És miért ne, Laura néni?

Laura: Mert az nem lesz jó, drágaságom. Azt te is nagyon jól tudod. Mert minden embernek, ha ép és egészséges, rendes foglalkozásának kell lenni. Eddig az emberek – már tudniillik a jószívűek – azt mondták magukban: »Igazán, ez egy szegény ember, nős is, és nem lát, nem tud dolgozni. Segítsünk rajta! Vegyük meg könyveit!« Tán nem így volt? De bizony így volt. De csak volt. Csak eddig volt így.

László: Lássá, erre nem gondoltam, Laura néni. Hát ez bizony baj. Baj. Szóval maga azt ajánlja, hogy saját jól felfogott érdekében vakuljak vissza, illetve maradjak vak?

Laura: Szent atyám az égben! Hogy kiforgatjátok az ember szavát! Az nem vicc! Legalábbis nem jó vicc. Hát jó. Én csak figyelmeztetlek. Én, nőd nagynénije. Aki őt magamhoz vettem. Amikor árva lett. Pedig nekem sem volt sok. Én figyelmeztetlek, mint a te szerető, hú rokonod. Aki már tapasztalt egyet-mást az életben. És én mondom neked: most nehéz idők jönnek. Nagyon nehezek. Most majd neked is kell dolgoznod, drágaságom!

Anna: Ugyan, Laura néni! Miket beszél megint?

Laura: Ja, ha nem szabad beszélni... [529]

László: Csak beszéljen, Laura néni! Amennyi jólesik.

Laura: Nem szívesen teszem. De mit meg nem tesz az ember a rokonaiért! Igen, drágaságom. Dolgoznod kell! De mihez fogsz? Mihez értesz? Ez a baj. Azelőtt, ugye, jogász voltál? De nem vizsgáztál. És azóta mindent elfelejtettél. És most csak nem járhatasz egyetemre!

László: Miért ne?

Laura: Mert már öreg vagy.

Anna: Laura néni!

Laura: Szegény fejem! Milyen baj is az – lám –, ha az embernek felnyitják a szemét.

László: Hanem tudja mit, Laura néni, ha majd látom, hogy sehogyse megy a dolog, szimulálni fogom a régi vakságot.

Laura: Megint egy vicc. De jó kedved van, drágaságom! Csak aztán így is maradjon!

László: Amíg Laura nénit hallhatom! Hát még ha majd láthatom!

3. jelenet.

Előbbiek, ápolónő

Ápolónő: Nagyságos asszony! Tessék a telefonhoz.

Anna: Igen, jövök. Bocsánat, Laura néni! (Ápolónő és Anna el.)

Laura: Csak eredj, fiam, ha dolgod van. (Feláll.) Én is megyek. Hogy néz ki az a szegény asszony! (Leül.) Olyan, mint az ujjam. Nem csuda. Az évek. A gondok. A sok munka. Tisztára agyon van dolgozva.

László: Ki? Anna?

Laura: Nem is én. Azazhogy én is, szegény fejem. De ő! Anna! Milyen szép, erős, gömbölyű lány volt. És mi lett belőle! Kész öregasszony!

László: Laura néni! Most már én is kérem. Ha nem tud kellemeset mondani...

Laura: Jól van, fiam, hagyjuk! A férfiak nem szeretik az igazságot. Tudom. De nem baj. Csak annyit mondok: ha visszakapod a látásodat – én kívánom tiszta, hű szívből –, legyen gondod a feleségedre. Megcsókolhatod a ruhája szegélyét. Amit ez az asszony művelt érted...

László: Tudom.

Laura: Ha tudod, akkor jól van, Csakhogy mit tudtok ti, férfiak?! Hát ha tudod, antul jobb. Ella is... Igaz, hol van Ella?

László: Dolgozik. Ilyenkor szokott idejönni.

Laura: Az is olyan bolondos lány volt mindig. Mintha nem is a testvére volna Annának. Mennyit beszéltem, mennyit prédikáltam! Hogy kezdjen valami okosat. Például varrni, kalapot csinálni. Esetleg hivatalnoknő. Amíg férjhez nem mehet. De hiába. Nem. Ő festő lesz. Már most kérdezlek én téged: [530] miért? Minek? Mit akar festeni? És kinek akar festeni? Kinek kell az, amit ő fest? Aztán micsoda pálya az? Egy lánynak?

László: De ha tehetsége van!

Laura: Na és? Egy lány! És még hozzá szegény lány! Mintha nem is jó családból származna! Szegény jó apja! De jó, hogy ezt meg nem érte. Mert jó ebből nem lesz.

László: Mintha az ő könnyű járását hallanám. Azt hiszem, éppen jön.

Laura: Még szerettem volna róla valamit mondani.

4. jelenet.

László, Laura néni, Ella

Ella: Jó napot, László! Á, kezit csókolom, Laura néni. Mi rosszat beszélt?

Laura: Ez is vicc? Te meg a sógorod. Ti vagytok a viccelők. Micsoda kérdés az, hogy mi rosszat beszéltem? Szoktam én rosszat beszélni?

Ella: Szokott. Jót tenni, arra képes. De jót mondatni? Arra nem.

Laura: Ezek vagytok ti! A mai fiatalság.

Ella: Nem tiszteli a kort.

Laura: Nem. Pedig az öregebb mégis csak többet tapasztalt. Jobban ismeri a világot.

Ella: Azelőtt talán úgy volt. Aki régebben élt, többet is tudott. De ma? Ma már vannak dolgok, amiket a fiatalok tudnak jobban.

László: Kár erőlködni, Ellácska. Régi dolog ez. A ma lázadása a tegnap ellen.

Laura: Igen. Az. Lázadás.

László: Csakhogy amíg viaskodik a ma a tegnappal, szép lassan nyakára nő a holnap. És így lesz észrevétlenül tegnap a mából. És ma a holnappból. A vita pedig tart tovább, és mindig ugyanaz. Íme: Laura néni a tegnap. És, vagyok a ma. És te vagy a holnap.

Ella: Nem. Én már a ma vagyok!

László: Te? Gyerek!

Laura: Na, ami azt illeti, már nem is olyan gyerek. Már férjnél lehetne. Egész bátran már két gyereke is lehetne.

Ella: Laura néni! Ne tessék pikáns dolgokat beszélni!

Laura: Nagyszerű! Húszéves lány már nem gyerek.

Ella: Pardon, csak tizenkilenc.

Laura: Hát tizenkilenc. Az egy híján húsz.

László: Csodálatos...

Ella: Mi?

László: Már ma másodszor... Meglep, hogy az idő múlik.

Laura: De mennyire múlik! Remélem, ez nem volt célzás? Múlik? Hát múlik. Aki nem akar megöregedni... [531]

5. jelenet.

László, Laura néni, Ella, Anna

Anna: A telefontól voltam. A tanár...

László: Valami baj?

Anna: Nem. Dehogy. Csak értesített, hogy ma kissé később jön. Hogy ne nyugtalankodjunk.

Ella: Milyen kedves tőle!

Laura: Nem ingyen teszi.

László: Hát várunk. Azt a kis időt már kibírjuk.

Anna: Azt gondoltam, hogy most egy percre hazanézek. Közel van. Most már nem vagy egyedül. Ella is itt van.

László: Dolgod van?

Anna: Meg akarom nézni, hogy otthon minden rendben van-e. Tudod, ma hazamegyünk, és te...

László: Igen. Először fogom látni...

Anna: Az otthonunkat. Akarom, hogy szép legyen.

László: Köszönöm!

Laura: Látod? Ilyen asszony! Én neveltem! Anna! Én is veled megyek. Rendbe hozom magamat. Az éjjeli utazás után. Nem is megyek hozzám haza. Hát tudok én most hazamenni? Hisz olyan izgatott vagyok!

Anna: Hát menjünk, Laura néni! Mindjárt visszajövünk.

Laura: Igen. A viszontlátásra!

László: Igazán: a viszontlátásra!

Laura: Még egy vicc! Azért én nem haragszom. Majd küldök neked holnap egy kis befőttet.

Anna (Lászlóhoz megy, a homlokát megcsókolja): Mindjárt itt leszek, fiam!

Laura (erre szintén odamegy, és szintén megcsókolja): Én is, drágaságom! Ne felejtse el, amit mondtam. (Anna, Laura néni el.)

Ella: Mi az, amire a drága Laura néni figyelmeztette?

László: Semmi, Ellácska. (Eltűnődik.)

Ella (kis zsámolyt visz László elé, és leül): Nem mondja?

László: Hisz tudod, miket szokott mondani...

Ella: Olyan komoly! Miért?

László: Tudja Isten...

Ella: Ma örömnapi van.

László: Igen. És mégis...

Ella: Mégis? Miért? (Csend.) Nem mondja?

László: Nem is tudom...

Ella: De. Tudja.

László: Nem lehet szavakba formálni mindent, amit az ember érez.

Ella: De. Lehet. Magának lehet.

László: Az érzés sem világos. A gondolat még nem is alakult ki. Csak úgy borong. Gomolyog. Mint a köd. Mint a füst. [532]

Ella: Mondja el! Úgy, ahogy érzi. Nekem. A titkárának. A kis tanítványának. (Mégfogja a kezét.) Ugye, elmondja? Próbálja meg!

László: Mondd, Ellácska! Én... már öregember vagyok?

Ella: Öreg? Hogy volna öreg? Ha jól tudom, negyvenegy éves.

László: A hajam ősz már?

Ella: Csak a halántéknál. Kicsit. De az úgy odaillik. (Összecsapja a kezét.) Jé! Hát ilyen hiú! Ezt nem gondoltam volna. Szégyellje magát!

László: Tévedsz, fiacskám. Nem azért. Hanem... El tudod te képzelni, mi az? Nem ismerem a saját arcomat. Nem tudom, milyen vagyok. Ezt te nem értheted.

Ella: De. Értem. Nem akartam én rossz lenni. Hogy milyen? Hát... Szép. Férfias. Érdekes. Ugye furcsa, hogy ilyet mondok. Nem is illik.

László: Köszönöm. És... Anna? Megváltozott?

Ella: Nem... tudom... Mióta én emlékszem, hát... igen... egy kicsit. Mint mindenki.

László: Milyen?

Ella: Hiszen ismerte. Maga is látta.

László: Tizenhat év előtt.

Ella: Én akkor hároméves voltam. Milyen különös!

László: Különös? Mi?

Ella: Tudja, sokszor azt hiszem – az imént is –, hogy egykorú vagyok magával. Sőt, hogy én vagyok az öregebb. Aztán egyszerre a tudatára jutok annak, hogy én még alig tudtam járni, amikor maga már...

László: Én már?

Ella: Férfi volt. Nem furcsa? (Csend.) De miért kérdezte Annát? Nem tudja őt elképzelni? Hát milyen volt? Akkor? Amikor... látta?

László: Előttem áll. A hangja... Éppen olyan volt a hangja, mint a tied most. Mint a zene. Jólesik. Azért is szeretlek úgy hallgatni.

Ella: És az övé? Megváltozott?

László: Az övé? Nem is tudom most hirtelen. Megszoktam. De most... Ha a te hangodat hallom, mindig az jut eszembe. Amilyen akkor volt. Akkor. A haja fekete volt. És puha. Mint a bársony. (Mégsimogatja Ella haját.) Olyan, mint a tied. Te is szép vagy, Ellácska, ugye? Szép vagy?

Ella: Nem tudom. De ilyet ne kérdezzen! Hogyan lehet erre felelni? Eddig sosem kérdezte.

László: De most meglátom. Ha felébredek. Tizenötéves álomból.

Ella: Mint Rip-Rip.

László: Mint Rip. És minden megváltozott. [533]

Ella: Erre nem is gondoltam.

László: Én sem eddig. Csak ma. Most. Először. Szinte félek. Mi lesz? Hogy lesz? Ismeretlen. Titokzatos.

Ella: Nem szabad félni! Szemébe kell nézni! Ha jó, ha rossz. A valóságot fogja látni. A világot. Az életet. És szép lesz. Gyönyörű, eleven színeket fog magába inni a maga lelke. A költő, az író lelke. És hogy fogja visszasugározni! (Mefogja a két kezét.) És maga férfi! Erős. Önmaga vezeti a sorsát. Egy férfi! Ha én férfi volnék! Titokzatos? Felkeresném! Ismeretlen? Megismerném! És nem félnék. Senkitől. Semmitől. Még magamtól se!

László: Hogy tudsz te beszélni, Ella! Eddig sohasem hallottalak így. Igen. Te nagy vagy már. Nő. Érzem. A hangod zenéjén. A hajad selymén. Az arcod forróságán. (Ella hirtelen feláll, zavart.) Kár!

Ella: Kár? Miért?

László: Hát ez is megváltozik. Ez is... Azt hittem, még gyermek vagy.

Ella: Az vagyok. Magának az. És az is maradok. Jó?

László: Nem tudom. Ha lehet...

Ella: Miért ne lehetne? (Újra hozzá lép, és kezét adja.) Hiszen a maga tanítványa vagyok. A maga szellemének a gyermeke. Amit tudok, ami szépet érezni tudok, magának köszönöm. A művészetemet is. Maga nevelt. Maga vezetett.

László: Én. A vak...

Ella: A maga tisztán látó, érző, jó, okos, nemes szíve...

László: Ne mondd tovább! Nem engedem! (Magához szorítja Ella kezét.) Édes, jó kis leánykám! (Az ajtón kopognak. Ella elkapja a kezét.) Tessék! Ki az?

6. jelenet.

László, Ella, Kenéz.

Kenéz: Csak én.

Ella (elébe megy, kezét ad): Jó napot, Kenéz.

Kenéz: Csókolom a kezét, Ella. Szervusz, öregem! Nos? (Kezét fog Lászlóval.)

László: Ne tapogasd a pulzusomat. Hagyd már ezt az ócska nagyképűséget.

Kenéz: Már hagyom. Hol van Anna?

László: Otthon. Az imént ment haza.

Ella: Díszíti a lakást.

Kenéz: A nap hőséne a bevonulására? Hősünk azonban túl komoly. Már előre nagyon meg van hatva, hogy felnyílik a szeme. Hát ehhez hozzá kell szoknod! A szemednek, az agyadnak, a lelkednek.

László: Tudom. Mégis a hideg fut végig rajtam, ha rá gondolok. [534]

Kenéz: Hát... elhiszem.

László: Látni? Nektek olyan természetes. Semmi. De nekem? Reám zuhan az egész világ. A világ... Azt sem tudom, milyen.

Kenéz: Nem változott. Olyan, amilyen mindig volt. És mindig más, mint amilyennek képzeled.

László: Ellának mondtam éppen. Mintha álomban éltem volna.

Kenéz: És most felébredsz. Rendszerben van. Az álom! A legszínesebb álomnál is többet ér a legszürkébb valóság. Aki a valóságban élhet, ne kérjen kölcsön hazugságokat az álmoktól.

László: Pedig az álmok teszik széppé az életet.

Kenéz: De a valóság nyugodttá. Biztossá. Erőssé.

Ella: És boldoggá is?

Kenéz: A boldogságnak, kislány, semmi köze az élethez. Az ember nem azért él, hogy boldog legyen.

Ella: Nem? Hát miért?

Kenéz: A céllal, kislány, most hamarjában nem szolgálhatok. Nem tudom. Az okot igen. És mert ez az ok tőlünk független, gyanítom, hogy a cél is az.

László: Lehet. De akkor mi az, ami az életnek tartalmat ad? Irányt szab?

Kenéz: Úgy élni, hogy jövőendő életek szívesen fogadott okozói lehessünk.

Ella: Frázis. Mi vezesse az embert?

Kenéz: A kötelesség saját maga és mások iránt. De ezt a kettőt össze kell hangolni, kislány.

Ella: Kérem, ne kislányozzon!

Kenéz: Sérti?

Ella: Lekicsinylés.

Kenéz: Bohó teremtés! Kislány: az nem sértés. Kislány: ez a fiatalság. A tavasz, Üde, friss, illatos. Minek sietne a tavasz olyan mohón a nyár elé? Hisz ott már ősz várja.

Ella: Poéta doktor!

Kenéz: Megihletett a kislánytavasz.

Ella: Kiállhatatlan!

László: De gyerekek! Ma is?

Ella (Lászlóhoz megy): Igaz! (Kenéz felé.) Ennek is maga az oka! Nincs annyi komolyság benne...

Kenéz: Mint például magácskában, kisasszony.

Ella: Nincs is. Mindig kizökkenti az embert. Mefisztó!

7. jelenet.

László, Ella, Kenéz, Anna, Laura néni

Anna: A tanár? Nem jött még?

László: Nem, Anna. Várjuk. [535]

Kenéz: Kezét csókolom, Anna! Laura néni! Kezét csókolom. Nem is tudtam, hogy megjött.

Laura: Talán én nem tartozom a családhoz?

Kenéz: De mennyire! Nos, elkészültek a fogadtatás rendezésével?

Laura: El. Jaj, hogy milyen asszony ez! Tudjátok, milyen? Én olvastam, hogy minden királynak van egy híres gyémántja. Még nevük is van a köveknek, olyan híresek. Az egyiket híják... Már elfelejtettem. Mindegy. Hát, drágaságom, neked is van ilyen gyémántod. Tőlem kaptad.

László (megcsókolja Anna kezét): Anna!

Laura: Tudod? Nem tudod. Mit tudtok ti, férfiak? Tudod, mit csinált ez az asszony most?

Anna: De Laura néni! Igazán! Mire kértem?

Laura: Jó, jó. Csak ne veszekedjél mindjárt! Hát nem szólok. Néma vagyok.

László (Anna kezét simogatja, majd arcához emeli): Virágot vettél. Nekem. Érzem. Ibolyát. Drága!

Laura: Drága? Meghiszem. Februárban ibolya! Csekélység. Mennyi húst lehetett volna kapni érte!

Anna: Azt akarom, hogy szeresd az otthonodat. Az otthonunkat.

Ella (ezalatt az ablakhoz állt, és kinézett): A tanár. Most szállt le az autóról.

Laura: Jaj de izgatott vagyok!

László: Annám! Most! (Megcsókolja). Most virrad.

Laura: Gyorsan! Gyorsan! Mit kell most csinálni?

8. jelenet.

Előbbie, ápolónő.

Ápolónő (kerekes széket gördít be): Kérem a nagyságos urat. A mütőbe.

László: Igen. (Feláll, Anna és Kenéz átvezetik a kerekes székhez.)

Kenéz (beülteti): Így. Csak nyugalom! Hát... a vizontlátásra!

Ella: (odamegy, kezét nyújtja.)

László: Ellácska!

Anna: Elkísérek. Veled megyek.

Laura: Én is! Én is!

Kenéz: Helyes, Laura néni! Csak vigyázzon, nehogy a tanár úr nagyon is felnyissa László szemét.

(Laura néni csak lesújtó pillantással válaszol. Ápolónő, Anna és Laura néni kigördítik a kerekesszéket.)

Kenéz (Ella felé megy): Nos? Haragszik még? Pedig mentegetőzni akarok. Azért a sok bolondságért, amit összebeszéltem. [536]

Ella: Miért éppen ma?

Kenéz: Mert ma több bolondot beszéltem. És mert ma magának rosszul esett.

Ella: Igen. Ma rosszul.

Kenéz: Hát ne haragudják! Tudatosan történt.

Ella: Fura mentség. Hasonlít magára.

Kenéz: Nos, igen. A tudatos rossz menthetőbb, mint a véletlen jó.

Ella: Megint aforizma. Betegsége.

Kenéz: Az. Aforizmánia. Gyógyíthatatlan. De igazán, kénytelen voltam ma, mert nagyon lírai volt a hangulat. Szinte szomorú. A szomorúságot pedig mindig el kell kergetni. Az első útszéli követet kell feléje dobni.

Ella: Úgy van. Egy aforizmat.

Kenéz: Mindenki olyan kővel dobálózik, amilyenje van. Magának, lássa, rózsával kellene dobálni. Hát... nem haragszik? Ugye, nem? (Kezét nyújtja.)

Ella (barátságosan elfogadja): Nem. Eredeti ember maga!

Kenéz: Talán másolatnak hitt?

Ella: Derék, jó ember. Csak olyan bolondos.

Kenéz: Tévedés. Nem: csak olyan, hanem mert olyan bolondos. Azért derék.

Ella: Így is jó. De most eressze el a kezemet!

Kenéz: Már azt hittem, nálam felejté.

Ella: Eszembe sincs. Minek az magának? Mit csinálna vele?

Kenéz: Hogy mit? Hát... csak fognám. Így. És simogatnám. Így.

Ella: Én még elvinném. Így. (Elveszi a kezét.)

Kenéz: Ami azt illeti, én is elvinném.

Ella: Mondja, Kenéz, szokott maga komoly is lenni?

Kenéz: Nem szoktam. De ha hihetném, hogy akkor tetszem magának...

Ella: Igazán. Lássa, magának komolynak kellene lennie. Doktor bácsinak. Nem pedig olyan... Kenéznek. Magában a Kenéztől nem lehet látni a doktort.

Kenéz: Ki mit keres, azt megtalálja. Különben, ha kívánja, holnaptól szakállt növesztek, és szemüveget hordok.

Ella: A korához egészen jól illenék. Hány éves is maga? Különben tudom.

Kenéz: Tudja. Negyvenhárom. Nem az én hibám. Voltam én is tizenkilenc.

Ella: Nem a maga érdeme.

Kenéz: Nem. Akkor öregebb voltam, mint ma. Lesz maga is még fiatal. Igaz. Érdekes. A múltkor maguknál egy régi fényképalbumban lapozgattam. És a maga arcképét találtam benne. [537]

Ella: Az enyémet? Gyermekkoromból?

Kenéz: Nem. A maga mostani arcképét. Csak a hajviselet és a ruha volt régi divatú.

Ella: Értem már. Anna az én koromban. Hasonlítunk, ugye?

Kenéz: Nagyon. Amilyen most maga, olyan volt ő akkor.

Ella: Szegény Anna!

Kenéz: Ezt nem szabad mondani!

Ella: Tudom. Kiszaladt a számon.

9. jelenet.

Előbbieket, Anna, Laura néni

Laura: Hát visszaküldtek! Hát nem engedték meg, hogy ott legyünk. Egy ilyen tanár! Milyen nagyképű!

Kenéz: Az orvos olyan, mint a pap. A pap a lélek orvosa, az orvos a test papja. Tehát mindkettő szertartásos. Esetleg nagyképű. Ez egy. De ez a tekintély alapja.

Anna (pedig mozdulatlanul állt, most egy székbe roskad, eltakarja arcát): Istenem! Segíts!

Ella (hozzásiet): Anna! De Anna! Hiszen most már nincs okod!

Anna: Nem bírok! Kitér belőlem. Istenem! Nem is bírom el!

Kenéz: De. Elbírná. Csak az idegei. Sok volt az izgalom. Sírja ki magát nyugodtan!

Laura: De ne sírja ki magát nyugodtan! Hogy vörös legyen a szeme? Meg az orra? Amikor az ura először meglátja?

Anna: Csak egy kicsit, Laura néni! Olyan jólesik.

Laura: Elég volt. Mosd meg az arcodat, fiam, igazítsd el a hajadat! Egy kis rúzst, meg púdert is. Van nálam véletlenül. Csinosítsd ki magadat!

Anna: Hogy gondoljak én most ilyesmire? Drága, jó uram!

Kenéz: Szabad most már magára is gondolnia, Anna.

Laura: Csakhogy már magától is hallok valami okosat. (Erőszakkal felállítja Annát a székről, és a mosdóhoz vezeti, ahol segédkezik neki.) Így. Nézd meg magadat! Borzas vagy. Na, ne szipogj!

Anna: Már nyugodt vagyok. Elmúlt. Már mosolygok is.

Laura: Úgy is kell. No, most a hajadat. Így. Egy kis púdert még! Rendben van. (Előrejönnek). Na! Most várhatod az uradat.

Kenéz: A lakást feldíszítette virággal, ugye?

Anna: Igen. Olyan szép. [538]

Kenéz: És magát? Nem. Tudtam. Megengedi? (A felső kabátjából kis virágcsokrot vesz elő.) Tűzze fel!

Anna (a keblére tűzi): Köszönöm. Nagyon köszönöm.

10. jelenet.

Előbbiek, Ápolónő, később László, Tanár.

Ápolónő: Jönnek. Le kell eresztetni az ablakfüggönyt. (Megteszi.)

László (még kívül): Anna! Jövök! (Máris nyílik az ajtó, és László megjelenik a Tanár karjába fogózva. Mind nagy izgalommal az ajtó felé tódulnak. A Tanár, amikor a szobában vannak, és az ajtót beteszik, leveszi László szeméről a kötést. László megáll, szétnéz és Ellát megpillantva tárt karokkal siet feléje.) Annám! Annám!

Ella (ijedten visszahőköl): Nem...

Anna (összerezzon, két kezét fájdalmasan a kebléhez szorítja, szinte felsikolt): László! (Elébe indul, magához öleli, és megcsókolja).

Függöny. [539]